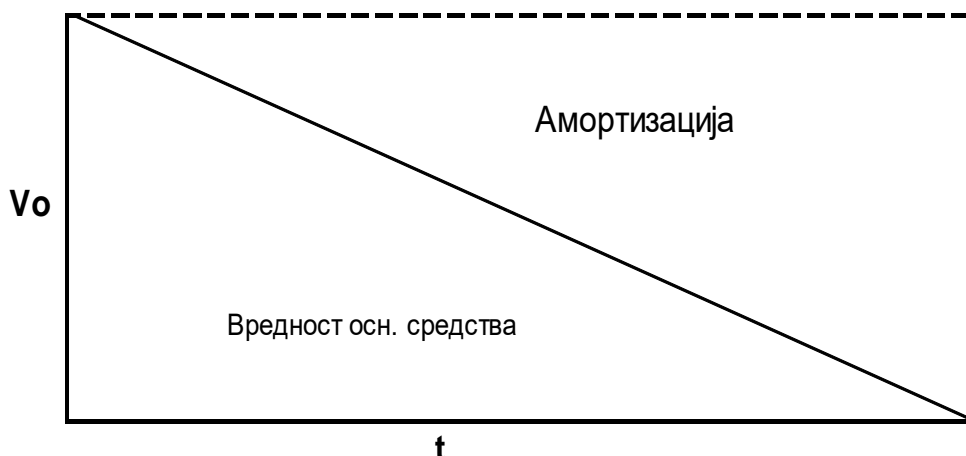

АКУМУЛАЦИЈА, АМОРТИЗАЦИЈА КАО ДОДАТНИ ИЗВОР АКУМУЛАЦИЈЕ

(Мијићева књига стр. 89-91)

- **Акумулација** представља део нето добитка који остаје у предузећу за финансирање проширене репродукције, односно за развој предузећа. То је у ствари онај део добитка који преостане када се из њега „намире“ сви други, углавном екстерни корисници (власници капитала; затим евентуално радници, менаџмент, пословни партнери - заједнички послови, покриће губитка из ранијих година).
- Проширена репродукција се остварује превасходно кроз нове **инвестиције**, тј. набавком нове савременије опреме, или проширење капацитета при истој технологији. То такође подразумева улагање и у обртна средства трајног карактера – стална обртна средства, њиховим подизањем на већи ниво.
- Дакле, за нове инвестиције је неопходна **сопствена** акумулација и/или позајмљена средства (тј. **туђа** акумулација). Акумулација може да претходи процесу инвестирања, или што је чешћи случај, да се предузеће задужи, а потом да из акумулације враћа кредит, такође из сопствене акумулације.
- **Амортизација** (трошак основних средстава) представља део вредности основних средстава који је пренет на нове производе. Реализацијом производа амортизација прелази из натуралног у новчани облик.
- **Амортизација** представља трошак у БУ, али не и новчани одлив, тј. обрачунати износ амортизације се нигде не уплаћује. Не постоји неки рачун на коме се та средства чувају до момента куповине новог основног средства, већ се користе редовно за репродукцију.
- Ту се јавља један необичан феномен делимичног ослобађања средстава амортизације. Наиме, само део средстава амортизације је довољан да обезбеди редовну замену основних средстава на датом нивоу, а други део добија карактер **додатне акумулације**, који се може користити за потребе проширене репродукције. Из тих разлога амортизација има карактер допунског извора акумулације.

- Посматрајући цео век коришћења основних средства (тј. амортизациони период), види се да је почетна вредност уложена у набавку основног средства тачно **50%** била у основном средству (тј. у материјалном облику), а **50%** у новчаном облику средстава амортизације.
- Ових 50% у облику новчаних средстава амортизације може се користити у за друге потребе, најбоље, за финансирање набавке нових основних средстава, тј. за проширену репродукцију.
- Другим речима, ако је вредност трактора 1000 новчаних јединица, предузеће може за тај износ акумулације да купи један трактор одмах на почетку, а временом се може купити још један трактор из исте акумулације.

Пример:

Предузећу је потребно 10 трактора. Набавна вредност једног трактора је 1.000 (новчаних јединица). Век употребе је 10 година. Стопа амортизације је 10% годишње. Годишња амортизација за један трактор 100 (новчаних јединица). На почетку сваке године купује се по један трактор, до десете године купљено је свих 10 трактора, чија је набавна вредност 10.000 (новчаних јединица).

Обрачун амортизације за 10 година

	Обрачуната амортизација до краја		Обрачуната амортизација до почетка 10-те године	
	Година	Износ	Година	Износ
- за први трактор	10	1000	9	900
- за други трактор	9	900	8	800
- за трећи трактор	8	800	7	700
- за четврти трактор	7	700	6	600
- за пети трактор	6	600	5	500
- за шести трактор	5	500	4	400
- за седми трактор	4	400	3	300
- за осми трактор	3	300	2	200
- за девети трактор	2	200	1	100
- за десети трактор	1	100	0	0
Укупно		5500		4500
Просек у 10-ој години		(5.500 + 4.500) / 2		5000

Дакле, до краја девете (односно почетка десете) године, обрачунато је укупно 4.500 новчаних јединица амортизације, а до краја десете године 5.500. Пошто се трактори купују на почетку а обрачун амортизације врши на крају године, то је просечан износ укупно обрачунате амортизације у десетој години 5.000 новчаних јединица. Ово је тачно **50%** од укупно уложених 10.000 за куповину свих 10 трактора. На

крају десете године су свих десет трактора, у просеку (тј. посматрани заједно), отписани са 50%.

Тада стиже за замену први трактор, а потом се сваке године врши замена по једног трактора. Годишња амортизација за свих 10 трактора, колико предузеће има, износи 1.000 новчаних јединица ($10.000 \times 10\% = 1.000$). Управо је оволика цена једног новог трактора. Може се, дакле, сваке године вршити куповина (замена) по једног дотрајалог трактора из годишњег износа **амортизације**, тј. нису потребна додатна улагања.

Значи, да је првих **50%** износа обрачунате амортизације, у овом примеру 5.000 новчаних јединица, дефинитивно ослобођено. Овај износ амортизације се не мора улагати у замену трактора, већ се јавља као **додатна акумулација**, која се може користити за финансирање проширене репродукције.

Ипак, овај однос од тачно 50% ослобођене амортизације је теоријски (идеалан), јер се заснива на испуњењу две важне претпоставке:

- да се врши **равномерна** замена основних средстава и
- да нема **инфлације**.

У пракси су врло ретке ситуације равномерне замене основних средстава. Често предузећа практично не замењују основна средства, иако су у потпуности отписана, већ их и даље користе, улажу у одржавање итд. Такође се нека основна средства замене (продају или избаце из употребе) и пре истека века коришћења, тј. потпуног амортизовања. Ове и друге сличне околности, донекле могу да наруше претходно изведене закључке, пре свега у погледу процента ослобођене амортизације, али се основни принцип не доводе у питање.

У инфлаторним условима се јавља и проблем недовољног износа укупно обрачунате амортизације за куповину новог основног средства, услед раста набавних цена. То се решава путем ревалоризације, односно применом посебног поступка за обрачун тзв. „**пропуштене амортизације**“. (О овоме ће бити више речи код основних средстава).